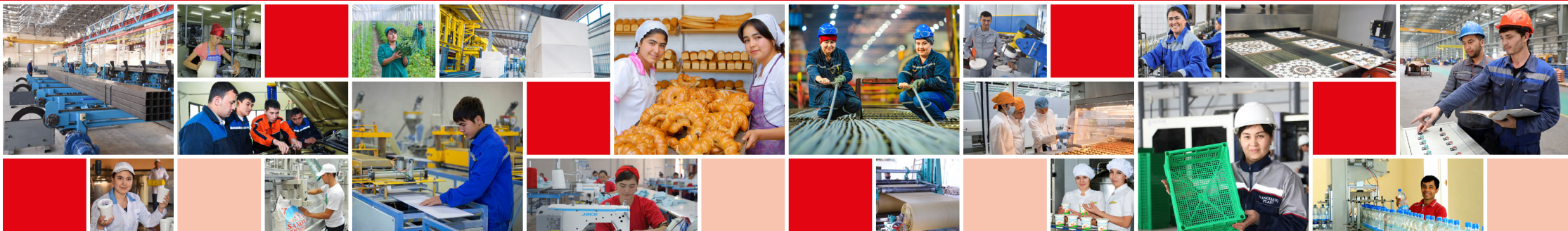

ISSIQXONALARDA LIMON YETISHTIRISH LOYIHASI

Issiqxonalarda limon yetishtirish loyihasi / F.Rashidov, M.Faxrutdinov – Toshkent, 2024.

O'quv qo'llanma "Biznesni Rivojlantirish Banki" ATB va "Kichik biznesni rivojlantirish jamg'armasi" MChJ muassisligida tayyorlandi hamda nashr ettirildi.

Mualliflar:

Rashidov F.I. - Kichik biznesni rivojlantirish jamg'armasi O'qitish ishlarini tashkil qilish boshqarmasi boshlig'i, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

Faxrutdinov M.Z - Toshkent Davlat Agrar Universiteti "Mevachilik va uzumchilik" kafedrasida professori, qishloq xo'jaligi fanlari doktori.

Loyiha ishtirokchilari:

Otamurodov J.Y., Babamuhamedov A.A., Ermatov F.G' – Kichik biznesni rivojlantirish jamg'armasi xodimlari

Taqrizchilar:

Rizaev N.K. - O'zbekiston Respublikasi Bank-Moliya Akademiyasi, "Buxgalteriya hisobi" kafedrasida professori, iqtisod fanlari doktori.

Jo'raev S.T - Toshkent Davlat Agrar Unversiteti "Seleksiya va urug'chiligi" kafedrasida mudiri professor, qishloq xo'jaligi fanlari doktori.

Tahrirchi:

Dilfuza Narxujayeva – Kichik biznesni rivojlantirish jamg'armasi xodimi

Ushbu o'quv qo'llanma Kichik biznesni rivojlantirish jamg'armasi ijro organi majlisida muhokama qilingan va nashrga tavsiya qilingan.

**O'quv qo'llanma Biznesni Rivojlantirish Banki va
Kichik Biznesni Rivojlantirish Jamg'armasi tuhfasini hisoblanadi.**

© "Biznesni Rivojlantirish Banki" ATB - 2024

© "Kichik biznesni rivojlantirish jamg'armasi" MChJ - 2024

Mazkur o'quv qo'llanma kichik biznes tadbirkorlari uchun asosiy o'quv adabiyoti sifatida xorijiy tajriba asosida tayyorlangan bo'lib, undan kichik biznes tadbirkorlari o'z biznes loyihalarini tashkil etish uchun dastur sifatida foydalanishlari mumkin.

Ushbu o'quv qo'llanma Birlashgan Millatlar Tashkilotining Sanoat Rivojlanishi Tashkilot (UNIDO) talablari asosida tuzilgan bo'lib, 60411300 - "Biznesni boshqarish" (Bakalavriat), 70411301 - "Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni tashkil etish" (Magistratura) hamda 08.00.15 - "Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti" (Doktorantura) ta'lim yo'nalishlari bo'yicha ta'lim olayotgan talabalar va ilmiy tadqiqotlar olib borayotgan mustaqil izlanuvchilar ham o'quv qo'llanma sifatida foydalanishlari mumkin.

O'quv qo'llanmada loyihani tashkil etish, biznes yuritish, loyihani boshqarish, loyihani menejmenti va marketingi, loyihani texnik jihatlarini, texnologik jihozlar va texnologik jarayonlar, ishlab chiqarish rejasi, ta'minot rejasi, HR-rejasi, moliyaviy rejasi, loyihaning zararsiz ishlash nuqtasi, loyihani rentabelligi, NPV va IRR koeffitsiyentlari, loyihani o'zini-o'zi qoplash muddati masalalari yoritib berilgan.

HURMATLI BIZNES VAKILLARI!

Ma'lumki, kichik biznes – bu mahallaga, tumanga yangi muhit olib kiradigan, odamlarimizga shijoat beradigan katta kuchdir.

Iqtisodiyoti jadal rivojlanayotgan ko'plab davlatlarda ish o'rinlarining 70-80 foizi shu soha vakillari tomonidan yaratilmoqda. Barcha nufuzli kompaniyalar tarixi ham aynan kichik va o'rta biznesdan boshlangan.

So'nggi yillarda mamlakatimizda mikro-biznes va oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish bo'yicha katta amaliy ishlar qilindi. Dasturlar orqali mikro-biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlashga har yili 1 milliard dollardan ziyod mablag' yo'naltiryapmiz. Natijada bugun har bir mahallada kamida 40-50 nafar yangi tadbirkor paydo bo'lib, minglab doimiy ish o'rinlari yaratilmoqda. Lekin kichik biznesni manzilli qo'llab-quvvatlash, ularga zarur shart-sharoitlar yaratish borasida bunday muhit hali to'liq shakllanib ulgurmas, desak, adolatdan bo'ladi.

Biz yil boshida kichik biznes toifasiga kimlar kirishini aniq belgilab oldik. Endi kichik tadbirkorlarning "oyoqqa turib olishi" va faoliyatini kengaytirishi uchun mutlaqo yangi yondashuvlarni joriy etamiz. Bunda ushbu soha vakillarini tadbirkorlikka o'qitish, ularga loyiha tayyorlab berish, faoliyatini moliyalashtirish, mahsulotlariga bozor, biznesiga sheriklar topish bo'yicha yaxlit eko-tizim yaratiladi.

Buning uchun, eng avvalo, "Qishloq qurilish bank"ni "Biznesni rivojlantirish banki"ga aylantiramiz. Ushbu yangi bankning faoliyati ham, ishlash uslubi va moliyalashtirish mexanizmlari ham yangicha bo'ladi. Jumladan, bank huzurida har bir hududda jami 14 ta kichik biznes markazi tashkil etiladi.

Markazlar esa tashabbuskorlarning biznes loyihalarini ishlab chiqishga

ko'maklashadi, o'z hisobidan yangi loyiha qilmoqchi bo'lgan tadbirkorlarni o'qitadi, yangi loyihalarga zarur mutaxassislarni jalb qiladi, tadbirkorlar uchun buxgalteriya, soliq, audit, marketing, huquqiy va boshqa konsalting xizmatlarini ko'rsatadi.

Ikkinchidan, hududlardagi Kichik biznes markazlarida o'qigan tadbirkorlarning loyihalarini eng qulay shartlar asosida moliyalashtirish yo'lga qo'yiladi.

Uchinchidan, Kichik biznes markazlari ko'magida loyiha tashabbuskori va yirik davlat korxonalari bilan kooperatsiya aloqalari o'rnatiladi. Bunda yangi korxonalarda zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish, xodimlar malakasini oshirish va mahsulotini realizatsiya qilishga Markazlar yordam beradi.

Shu bilan birga, ushbu korxonalarga davlat xaridlari tizimida o'zi ishlab chiqargan mahsulotlarni 2 yil davomida to'g'ridan-to'g'ri shartnoma bilan sotishga ruxsat beriladi.

To'rtinchidan, Kichik biznes markazlarini boshqarishga xususiy sheriklar jalb qilinadi. Ushbu tadbirkorlarga "Biznesni rivojlantirish banki"ga hissador bo'lib kirish huquqi beriladi.

Beshinchidan, yangi tizimni joriy etish bo'yicha alohida qonun ham qabul qilamiz. Bunda markaz bilan hamkorlikda kichik biznes loyihalarini amalga oshirish bilan bog'liq barcha jarayonlar soddalashgan tartibda belgilanadi.

Maqsadimiz – bir yil ichida kamida 150 mingta kichik biznes subyektni "oyoqqa turg'izish", kamida 25 mingtasini o'rta korxonalarga aylantirish, sohada 250 mingta yangi doimiy ish o'rnini yaratishdan iborat.

**O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Shavkat Mirziyoyevning mamlakatimiz
tadbirkorlari bilan ochiq muloqot shaklida o'tkazilgan
uchrashuvdagi nutqidani**

18.08.2023

MUNDARIJA

Moliyaviy termin va atamalarning glossariysi	8
1. Loyihaning maqsadi	10
1.1. Loyihaning maqsadi	11
2. Loyiha tashabbuskori	12
2.1. Loyiha tashabbuskori	13
3. Loyiha strategiyasi	14
3.1. Loyiha strategiyasi	15
4. Mahsulot yetishtirishni tashkil qilish	16
4.1. O'zbekistonda limonchilik haqida	17
4.1. Limon va limon navlari haqida	20
4.2. Xom-ashyo haqida	24
4.3. Jihoz va uskunalar	33
5. Infrastruktura	36
5.1. Infrastruktura	37

6. Marketing konsepsiyasi	38
6.1. Marketing konsepsiyasi	39
7. Mahsulot yetishtirish rejasi	42
7.1. Mahsulot yetishtirish rejasi	43
8. HR rejasi	46
8.1. HR rejasi	47
9. Moliyaviy reja	48
9.1. Moliyaviy reja	49
9.1. Loyihani amalga oshirish uchun olinadigan kredit shartlari	50
9.2. Loyihani moliyalashtirish: moliyalashtirish mexanizmi va manbalari	50
10. Xulosalar	52
10.1. Xulosalar	53
11. Loyihaning hisob-kitob qismi	56

MOLIYAVIY TERMIN VA ATAMALARNING GLOSSARIYSI

Atama nomi	Kengaytmasi	O'zbek tilidagi ma'nosi
PV	Present Value	Kelajakdagi pul oqimlarining joriy qiymatini aniqlash imkonini beruvchi moliyaviy ko'rsatkich.
NPV	Net Present Value	Investitsiya loyihalari samaradorligini baholash uchun foydalaniladigan ko'rsatkich. Bu ko'rsatkich yillar davomidagi pul oqimlarini joriy qiymati va biznesga kiritilgan sarmoyaninig farqi sifatida aniqlanadi.
IRR	Internal Rate of Return	Investitsiyalarning ichki daromadlilik darajasi (IIDD) yoki ichki rentabellik darajasi potentsial investitsiyalar rentabelligini baholash uchun moliyaviy tahlilda qo'llaniladigan ko'rsatkichdir. IRR diskontlangan pul oqimlarini tahlil qilishda barcha pul oqimlarining sof joriy qiymatini (NPV) nolga tenglashtiradigan diskont stavkasi.
Diskontsiz kummulyativ saldo		Pul oqimini boshqarish va moliyaviy rejalashtirishda qo'llaniladigan o'lchovdir. Bu ko'rsatkich pul oqimlarini ma'lum bir muddatga qoldig'ini ko'rsatadi.
Diskontli kummulyativ saldo		Diskontni hisobga olgan holda jamlangan qoldiq - bu diskont stavkasini hisobga olgan holda har bir kichik davr oxirida to'plangan pulning umumiy miqdorini baholash imkonini beruvchi moliyaviy ko'rsatkich.

1. LOYIHANING MAQSADI

1.1. LOYIHANING MAQSADI

Ushbu loyihaning asosiy maqsadi issiqxonalarda limon yetishtirishni tashkil etishdir.

Bundan tashqari, loyihani ishga tushirish orqali respublika aholisining ushbu mahsulotlarga bo'lgan ehtiyojini qondirish, hamda yangi ish o'rinlari yaratish, mamlakatimizning eksport salohiyatini oshirish uchun imkoniyatlar yaratish maqsad qilingan.

Ushbu loyihani amalga oshirish uchun, issiqxonalarda limon yetishtirishni tashkil etish maqsadida, umumiy qiymati 170 mln. so'm miqdorida investitsiya (bundan 100 mln. so'm bank krediti) mablag'larini jalb qilish rejalashtirilgan.

(ming so'mda)

Nomi	Summa	Loyihada ishtirok etish			
		Kredit	%	O'z mablag'lari	%
Tomchilatib sug'orish to'plami	10 000	10 000	100%	-	0%
Issiqxona majmuasining qurilish-montaj ishlari	78 000	78 000	100%	-	0%
Limon ko'chatlari 2 yillik	12 000	12 000	100%	-	0%
Jami asosiy vositalar	100 000	100 000	100%	-	0%
Aylanma kapital	70 000		0%	70 000	100%
Jami	170 000	100 000	59%	70 000	41%

Loyiha tashabbuskoriga ushbu loyihani amalga oshirish eksportbop limon yetishtirishga imkon beradi.

2. LOYIHA TASHABBUSKORI

2.1. LOYIHA TASHABBUSKORI

Loyiha tashabbuskorining asosiy faoliyatiga issiqxonalarda limon yetishtirishni tashkil etish, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi qonunchilik hujjatlarida taqiqlanmagan va tashkilot ustaviga muvofiq boshqa faoliyat turlari kiradi.

Loyiha tashabbuskori O'zbekiston Respublikasi qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda davlat ro'yxatidan o'tkazilgan kundan boshlab tadbikorlik subyekti hisoblanadi.

Loyiha tashabbuskori xo'jalik faoliyatini o'zini-o'zi ta'minlash va moliyalashtirish tamoyillari asosida amalga oshiradi. O'zbekiston Respublikasi bank muassasalarida milliy va chet el valyutasidagi hisobvaraqlariga ega bo'ladi.

Loyihaning joriy faoliyatini boshqarish nafaqat menejment sohasida, balki ishlab chiqarish sohasida tajribaga ega bo'lgan direktor tomonidan amalga oshirilishi maqsadga muvofiq.

3. LOYIHA STRATEGIYASI

3.1. LOYIHA STRATEGIYASI

O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining ustuvor tarmoqlarida tarkibiy o'zgarishlarning asosiy vositalaridan biri iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha davlat siyosati hisoblanadi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda juda qulay investitsiya muhiti yaratildi, bu birinchi navbatda, har qanday strategik investor uchun muhim bo'lgan siyosiy va iqtisodiy barqarorlik bilan tavsiflanadi.

Kichik biznesni rag'batlantirishning mavjud choralari va kichik biznes loyihalariga imtiyozlar berilishi loyihani yaratishning asosiy sabablari sifatida ko'rsatilishi mumkin.

Ushbu loyiha doirasida loyiha tashabbuskorining strategik maqsadi ushbu biznes loyiha uchun qulay hududda issiqxonalarda limon yetishtirish loyihasini tashkil etishdan iborat.

4. MAHSULOT YETISHTIRISHNI TASHKIL QILISH

4.1. O'ZBEKISTONDA LIMONCHILIK HAQIDA

1932-yilda Sobiq ittifoq hukumati qaroriga asosan, O'zbekistonga Gruziyadan limon, apelsin, mandarin ko'chatlari olib kelinadi va 32 ta xo'jalik yerlariga ekiladi. Ammo ko'chatlar uch yillik sinovdan o'tolmaydi. O'zbekistonda tropik va subtropik o'lkalarga nisbatan qish fasli ancha sovuq bo'lgani bois, ko'chatlarni moslashtira olishmagan. Chunki bu o'simliklar issiqsevar bo'lib, o'z yurtida ochiq dalalarda gullab, meva berardi. Shuning uchun olimlar bizning iqlimda ularni o'stirib bo'lmaydi, degan uzil-kesil xulosaga kelishgan edi.

Ammo, 1950- yillarga kelib o'zbek agronomi, seleksioner olim, Zayniddin Faxriddinov o'z oldiga O'zbekiston iqlimi sharoitida o'sa oladigan limon navlarini yaratishni maqsad qilib qo'ydi. Bu maqsad yo'lida zahmatkash bog'bon, uch sotix transheya usulida issiqxona qurib, yangi tajribaning mashaqqatlariga sabr qilib, issiqxonadagi nihollarni mehr bilan parvapishtashda davom etaverdi. Ishini sitrus o'simliklarni sharoitga moslashtirib, tuproq unumdorligini oshirishdan boshladi. Qilingan mehnat, chekilgan zahmat, peshonadan to'kilgan ter zoye ketmadi. Limon ko'chatlari o'zining dastlabki nishonasini berdi. Ilk meva uzilgan qutlug' kun – 1960-yilning 10-oktabri edi.

O'zbekistonda limonchilik

maktabini yaratgan seleksioner olim, agronom, xalq akademigi, o'zbek limonchiligning otasi dunyo tanigan inson Zayniddin Faxriddinov hisoblanadi.

Seleksioner olim, agronom, xalq akademigi Zayniddin Faxriddinov keyingi yillarda Toshkent viloyati, Qibray tumanida birinchi limonchilik xo'jaligini tashkil qildi.

Tashkil qilingan limonchilik xo'jaligi "Limonariya"da yaratilgan limonning yangi navlari butun Sobiq Sovet ittifoqi respublikalarida ommalashdi. O'z vaqtida "Limonariya"ga Sobiq Sovet ittifoqi bosh rahbari L. Brejnev, respublikamizning usha davrdagi rahbari Sh.Rashidov va respublikamizda tug'ilgan birinchi kosmonavt V. Jonibekovlar tashrif buyurishgan.

Zayniddin Faxriddinov 1922-yil 8-fevralda Toshkent viloyati, Salar qo'rg'onida dehqon oilasida tavallud topgan. 2000-yil 11-avgustda 78 yoshda vafot etganlar.

Toshkent viloyatining Qibray tumanida istiqomat qilgan seleksioner olim, agronom, xalq akademigi Zayniddin Faxriddinov sitrus o'simliklar ustida ilmiy ishlar olib borishi natijasida 1960-80-yillarda respublikada ilk marotaba sitrus o'simliklarini 10 dan ortiq yangi mahalliy navlariga asos solgan, ko'plab kitoblar va shogirdlar tayyorlab o'zbek limonchilik maktabini yaratgan.

U, shuningdek, vegetativ duragaylash usulida Meyer limoni naviga Novogruzinskiy limon navi kurtagini payvandlash va

olingan avlodni payvandust bilan qayta payvandlash yo'li bilan serhosil, mevasi yirik, kasalliklarga chidamli **F-1 Toshkent navi**, Novogruzinskiy navi urug'idan chiqqan niholga Novoafonskiy navi kurtagini payvandlash va payvandlashni olingan avlodlarda qayta takrorlash yo'li bila **F-2 Yubileyniy** limon navlarini yaratdi va bu navlarning mukammal agrotexnikasini ishlab chiqdi.

Bu navlar MDH mamlakatlarida ko'plab issiqxonalarda sanoat usulida yetishtiriladigan asosiy navlar hisoblanadi. Zayniddin Faxriddinov tashabbusi va rahbarligida O'zbekistonning ko'pgina viloyatlari xo'jaliklarida issiqxona limonzorlari barpo etilgan.

Bugungi kunda O'zbekistondagi limonzorlarning umumiy maydoni 2 321 gektardan oshdi. Yiliga 63 000 tonna limon yetishtirishga erishilib, eksport salohiyati 11 000 tonnaga yetdi. Limonzorlardagi hosildorlik har bir gektaridan o'rtacha 55-60 tonnani tashkil etadi. Faxriddinov respublikamizda va xorij davlatlarida ko'plab shogirdlar, kitoblar yaratibgina qolmasdan

limonchilik maktabini ham yaratgan.

Bugungi kunda olim Zayniddin Faxriddinovni boshlagan ilmiy ishlarni shogirdlari davom ettirishi, sitrus o'simliklarning yuqori hosilli yangi navlarini

yaratilishi va fan nomzodlari yetishib chiqishi O'zbekistonda limonchilik maktabini davom etayotganini ko'rsatadi.

Hozirgi kunda O'zbekistonda limonchilik maktabini yaratgan seleksioner olim xalq akademigi Zayniddin Faxriddinovni shogirdi ham farzandi qishloq xo'jaligi fanlari doktori, Toshkent davlat agrar universitetining ilmiy xodimi, seleksioner olim, agronom Faxriddinov Muxammadaziz Zayniddinovich limonchilik maktabini muvaffaqiyatli davom ettirib kelayapti

4.1. LIMON VA LIMON NAVLARI HAQIDA

Limon yuqori parhezbp va shifobaxsh xususiyatlari bilan ajralib turuvchi mevali subtropik ekin hisoblanadi. Zamonaviy tibbiyot limon mevalarini nafas yo'llari, oshqozon-ichak trakti, hamda singa kasalliklarini oldini oluvchi va davolovchi vosita sifatida yuqori qadrlaydi. Uning nordon sharbatidan limonadlar, oziq-ovqat qo'shimchalari va limon kislotasi olishda foydalaniladi. Mevalari va po'sti qandolatchilik ishlab chiqarishda qo'llaniladi. Efir limon moyi uning meva po'stidan olinadi.

Limon daraxtining shox-shabbasi asosan tarqoq, tikanli bo'ladi. Daraxtlari navga, payvandtagga yetishtirish va o'stirish sharoitlariga bog'liq ravishda 5 m gacha balandlikka yetadi. Gullari o'zini-o'zi changlaydi, juda ham hidli, o'ziga xos qirmizi tusga ega.

Meva po'sti o'rtacha qalinlikda yoki yupqa, to'liq pishganda sariq rangga kiradi. Limonning aksariyat hosilli novdalari bahorgi o'sishda (faqatgina bir yillik emas, balki ikki yoki undan ko'proq yoshdagi shoxlarda ham) rivojlanadi.

Limonni qalamchasidan muvaffaqiyatli ko'paytirish mumkin. Yashilqalamchalar – O'rta Osiyoda Meyerlimonini ko'paytirishning asosiy usulidir va u bu yerlarda juda keng tarqalgan.

Lissabon, Villa-Franka, Udarnik, Novogruzinskiy kabi navlar esa qalamchasidan, Meyer limoni urug' ko'chatlariga payvand qilish orqali ham ko'paytiriladi.

O'ZBEKISTON IQLIM SHAROITIDA YETISHTIRILAYOTGAN LIMON NAVLARI

O'zbekistonda mahalliy iqlim sharoitiga to'liq moslashtirilgan bir qancha limon navlari mavjud. Bularga o'tgan asrda Z.Faxriddinov tomonidan yaratilgan F-1 "Toshkent", F-2 "Yubileyniy", F-3, F-4 va F-5 navlari kiradi.

№ 1. LIMONNING F-1 "TOSHKENT" NAVI

Uning bo'yi o'rtacha, barglari to'q yashil, gullari mayda. Yiliga ikki marta (bahor va kuzda) gullaydi. 2-3 yilda hosilga kiradi, kichik mevasi (80-90 gr)ning po'sti yupqa, rangi zarg'aldoq. Yerga ekilganda bo'yi 1,5 metrdan 3 metrgacha, meva og'irligi 200 gr.gacha bo'ladi. Mazkur nav yorug'savar va havo namligiga talabchan. Kam hollarda shakl berish mumkin.

№ 2. LIMONNING F-2 "YUBILEYNIY" NAVI

Butasi past bo'yli, odatda 1,5-2 metrdan oshmaydi. Yiliga to'rt marta gullaydi. Barglari to'q yashil, yirik va qalin. Oq va yirik ko'p gullari g'unchasi g'ujumga to'planadi, 2-3 yilda hosilga kiradi. Mevasi cho'zinchoq, dumaloq, po'sti qalin, o'rtacha vazni 400gr – 2,5 kg ni tashkil etadi. Po'sti qalin vitaminlarga boy boshqa limon navlaridan ajralib turadi.

Bugungi kunda O'zbekistonda limonchilik maktabi davomchilari tomonidan 2021 yilning 8- noyabrda NAP 00368 patent raqamli limonning "Turon navi" va NAP 00369 patent raqamli limonning "ZM San'at" navlari yaratilgan.

LIMONNING MAHALLIY "TURON" navi. NAP 00368

Rayonlashgan nav 2021-yil yaratilgan pakana o'suvchi daraxt bo'yi 2 m 75 sm, bir tupi 60 kg hosil beradi, 1 dona hosilni og'irligi

350-450g, ekish sxemasi 2x2 shaxmat usulda, 1 ga 2000 ming dona ko'chat ekiladi, hosildorligi 120 t.

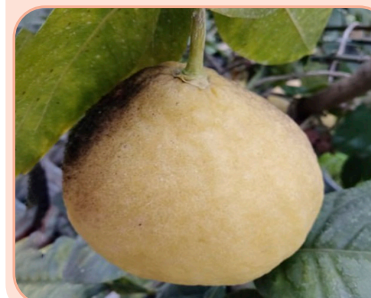
LIMONNING MAHALLIY "ZM-San'at" navi. NAP 00369

Rayonlashgan nav 2021-yil yaratilgan pakana o'suvchi daraxt bo'yi 2 m 75 sm, bir tupi 60 kg hosil beradi, 1 dona hosilni og'irligi 400g-600 g, ekish sxemasi 2x2 shaxmat usulda, 1 ga 2000 ming dona ko'chat ekiladi, hosildorligi 120 t.

**LIMONNING
F-1 TOSHKENT NAVI**

**LIMONNING
F-2 YUBILEYNIY NAVI**

**LIMONNING
"ZM-SAN'AT" NAVI**

**LIMONNING
"TURON" NAVI**

4.2. XOM-ASHYO HAQIDA

Issiqxonalarda yosh va hosilli limon o'simligini parvarishlash

Mevalari oval yoki tuxumsimon shaklda, uchki qismida so'rg'ichsimon o'simtali, bo'lmalari soni 8-10, ba'zan 12 tagacha. Mevasining vazni naviga va agrotexnikaga bog'liq ravishda 40 dan 400 g gacha o'zgaradi. Meva po'sti o'rtacha qalinlikda yoki yupqa, to'liq pishganda sariq rangga kiradi. Yuzasi silliq, ba'zan dag'al qavariq moy bezlariga ega, o'ziga xos hidli va limonga xos nordon ta'mli. Tarkibida gesperidin, limon kislotasi va S vitamini mavjud.

Qirmizi-qizil rang limonning yosh novdalarida ham kuzatiladi. Novdalarning o'sishi O'zbekistonning subtropik mintaqalari sharoitida (ochiq yerda) foydali harorat yig'indisi 1020C bo'lganda taxminan birinchi barglarning yozilishi bilan boshlanadi. Himoyalangan joylarda limon 3 marta o'sadi, kuz issiq kelganda

va uzoq davom etganda to'rtinchi o'sish ham yuzaga kelishi mumkin. O'suv davrlari orasida yangi barg va novdalarning pishish jarayoni kechadi. Barcha sitrus ekinlar singari limon ham barglarini muntazam almashtirib turadi, shox-shabbasi esa har xil tipdagi novdalardan tarkib topadi. Yillik o'sishning 70-90% qismi bahorgi o'sish ulushiga to'g'ri keladi. O'simlik yoshi ortgan sari bahorgi-kuzgi o'suv ulushi va har xil o'suv davriga ega novdalar soni kamayadi.

Limon barcha sitruslar ichida sovuqqa eng sezgir hisoblanadi. Yozilayotgan kurtaklar uchun kritik harorat -2-2,50C hisoblanadi, gullari -1,50C da, tugunchalari -0,80C da, barglari va yillik novdalari -5-60C da nobud bo'ladi, shox-shabbasining kuchli zararlanishi -70C da, butun daraxtning nobud bo'lishi -80C da kechadi. Shu bois Gruziya sharoitida limon ochiq maydonda faqatgina issiq hududlarda yetishtiriladi, nisbatan sovuqroq joylarda esa yer bag'irlab o'stiriladi. Qish sovuq keladigan hududlarda limon xandaqlarda yetishtiriladi.

Gullash jadalligi o'simlikning avvalgi yilgi holati (oziqlanish sharoiti, agrotexnika), shuningdek, kurtaklarning shakllanishi va differensiatsiyasi davridagi (fevral-mart) harorat sharoitlariga bog'liq. Limonning gul kurtaklari faqatgina joriy yildagi o'sishda shakllanadi. Nisbatan kuchli o'suvchi novdalarda qo'ltiq gullar kam miqdorda hosil bo'ladi. G'unchalash va gullashning umumiy davomiyligi 45-55 kunni tashkil etadi. Bahorgi jadal o'sish davrida generativ kurtaklar va hosilli novdalarning ko'p miqdorda hosil bo'lishi bir vaqtning o'zida generativ va vegetativ a'zolarining rivojlanishini ta'minlaydi. Hosilli kurtaklarning asosiy qismi har bir alohida novdaning oxirgi o'sishida hosil bo'ladi. Limonning aksariyat hosilli novdalari bahorgi o'sishda (faqatgina bir yillik emas, balki ikki yoki undan ko'proq yoshdagi shoxlarda ham) rivojlanadi.

Subtropik mintaqalarda limon uchun quyidagi ekish sxemalari tavsiya etiladi: shox-shabbasi erkin shakllantirilgan limonlar uchun 3x4 m, tupli shakllar uchun 2,5x2 m, pakana shakllar uchun 1,5x2 m va qiyaliklardagi yer bag'irlab o'suvchi shakllar uchun 3x3 m.

Limon mevalari terimbop darajada yetilganda tanlab uziladi. Pishganlik ko'rsatkichi – standart o'lchamga (diametri 4,2 sm dan kam emas) yetgan mevalar po'stining yengil sarg'aya boshlagan och yashil rangga kirishi. Mevalar uchi to'mtoq maxsus meva uzuvchi qaychilarda teriladi. Mevalarni terib olishda uning po'stini shikastlamaslik zarur. Mevalar ehtiyotkorlik bilan uziladi, tovar va pomologik navlarga ajratiladi, hamda saqlashga yuboriladi.

Limon ko'chatlarini ekishga tayyorlash

Issiqxonalarda limon ko'chatlarini ekishda issiqxonalar tuprog'ini yaxshilab tekislash, hamda tuproqning unumdor

qatlami tarkibiga qarab gektariga 60-80 tonna chirigan go'ng, 600 kg superfosfat va 150 kg kaliyli o'g'itlar solinadi.

Ko'chatlarni 2x2 yoki 2x2,5 sxemasida shaxmat usulida ekilganda issiqxonalardan unumli foydalaniladi. Ko'chat o'tqazish joylari tuproq unumdorligiga va yer sho'rlanishiga qarab har bir ko'chat ekiladigan joylarni 50x50 sm yoki 40x40 sm chuqur qazib, chuqurlarni chirigan go'ng yoki biogumuslar bilan to'ldirib, har bir ko'chat ekiladigan qatorlarga ip tortiladi.

Limon ko'chatini ekish

Issiqxonalarda limon ko'chatlarini ekishda ko'chat ildizlari yaxshi rivojlangan bir va ikki yillik ko'chatlari ekiladi. Bir yillik ko'chatlarda 3-4 tagacha birinchi tartib novdalar bo'lishi, tanasining yo'g'onligi 0,7-0,8 sm, ikki yillikda esa, ikkinchi tartib novdalari va tanasi yo'g'onligi kamida 1 sm bo'lishi maqsadga muvofiqdir.

Issiqxonalarga limon ko'chatlarini yil mobaynida ekib, parvarish ishlari olib boriladi.

Issiqxonalarda limon o'simliklarini ekish uchun qulay sharoitlar mavjud sharoitlar bo'lishi kerak. Yosh ko'chatlar tuproqqa ekilgandan keyin ko'chatning atrofiga aylanma chuqurcha ochiladi va shu chuqurcha orqali sug'oriladi.

Yosh ko'chatlarning yaxshi rivojlanishi uchun agrotexnikaga to'g'ri e'tibor qaratilgan holda ular har o'n kunda bir marotaba oziqlantiriladi.

Bunda birinchi o'n kunlikda ko'chatlar bir osh qoshiq natriy gummat + bir osh qoshiq kalsiy 10 litr suvga aralashtirilib, oziqlantiriladi.

Ikkinchi o'n kunlikda bir osh qoshiq (20 gramm) natriy gummat + bir osh qoshiq gidrokompleks 10 litr suvga aralashtirilib, bir marotaba oziqlantiriladi. Uchinchi o'n kunlikda bir osh qoshiq (20 gramm) natriy gummat + bir osh qoshiq azofoska (azot,

fosfor, kaliy aralashmasi) qo'shiladi. 10 litr suvga aralashtirilib, bir marotaba oziqlantiriladi.

Ekilgan yosh ko'chatlar ustidan har xil kasalliklarga qarshi profilaktika sifatida har oyda ikki marotaba ishlov beriladi. Birinchi marotaba 4,5 gramm Vertemeks 10 litr suvga aralashtirilib sepiladi va ikkinchi marotaba 5 gramm Nureld 10 gr 10 litr suvga aralashtirilib, har o'n besh kunda bir marta sepiladi.

Tavsiya etiladigan mahalliy navlari: F-1 Toshkent, F-2 Yubileyniy, Turon, ZM "SAN'AT" va "Yangi Toshkent, Toshdau 93" navlari va.b.

Yerga ishlov berish: limon ko'chatlarini o'tqazish uchun issiqxona tuprog'i yaxshilab tekislanadi, hamda 50-60 sm chuqurlikda ishlanishi lozim.

Ekish sxemasi va muddati: issiqxonada limon ko'chatlarini to'g'ri burchakli sxemada ekilganda 2x2 m; shaxmat sxemada ekilgani ma'qul.

Limon ko'chatlarini O'zbekiston iqlim sharoitida issiqxonalarga erta bahor, yoz, kuz va qish oylarida ekish tavsiya etiladi. Negaki qish oylarida issiqxona ichini isitgichlar bilan isitiladi.

Yerni limon o'tqazishga tayyorlash: ko'chat o'tqazish joylari rejalangandan keyin 60 sm chuqurlikda o'ralar kovlanadi. Ko'chat o'tqazish paytida har qaysi chuqurga yana 10-15 kg chirigan go'ng, 100-150 g superfosfat va 50 g dan kaliy o'g'itlari solinadi. Ildizlari yaxshi rivojlangan bir va ikki yillik limon ko'chatlarida 3-4 tagacha birinchi tartib novdalar bo'lishi, tanasining yo'g'onligi 0,7-0,8 sm, ikki yilligida esa ikkinchi tartib novdalari va tanasining yo'g'onligi kamida 1 sm bo'lishi shart. Kuzda limon ko'chati albatta ildizga ilashgan tuprog'i bilan birga o'tqaziladi, chunki aks holda, ko'chatlarning bir qismi qurib qolishi mumkin. Ko'chatni o'tqazishda shox-shabbani qalinlashtiradigan ortiqcha novdalar, shuningdek, shikastlangan ildizlari kesib tashlanadi.

Parvarishlash: sug'orish 15-20 sm chuqurlikda olingan egatlar orqali o'tqaziladi. Bunda suv tuproqqa 40-50 sm chuqurligigacha namiqquncha jildirab oqiziladi. Dastlab ko'chatlar bir-ikki kun oralatib sug'oriladi, o'simliklar o'zini tutib ketgandan keyin esa suv vaqti-vaqti bilan beriladi, ammo tuproq butun o'suv davri davomida nam holatda bo'lishi kerak. Uchinchi yili esa sug'orish egatlari, o'simlikdan 50 sm uzoqlikda 30-40 sm chuqurlikda olinadi. Limonning yaxshi o'sishi va hosil berishi uchun tuproqning optimal namligi DNS ga nisbatan 70-85% bo'lishi kerak. Limon ko'chatlari tez-tez (mavsum mobaynida 25 martagacha) sug'orib turilishi lozim.

Sug'orish soni ob-havo sharoiti va o'simliklarning holatiga bog'liq bo'ladi. Qumoq tuproqlarda limon o'rta hisobda fevralda 1 marta, martda 2, aprelda va mayda 3 martadan, iyunda 4, iyul va avgustda 4-5 martdan, sentabrda 3, oktabrda 2, noyabrda 1-2

marta sug'orilishi lozim. Shunda 5-6 martagacha go'ng sharbati oqiziladi. Yozning jazirama issiq kunlarida limon kechqurunlari va ertalab sug'oriladi.

Har qaysi sug'orishdan so'ng tuproq 10-15 sm chuqurlikda yumshatiladi. O'simliklar hosilga kirgandan keyin tuproqni yumshatish, sug'orish oralatib o'tqaziladi.

Qish davrida qator oralari chuqur (25-30 sm) ishlanib, bir yo'la chirigan go'ng va superfosfat solinadi. Undan keyingi ishlov berish sug'orish yoki go'ng sharbati berish, hamda mineral o'g'itlar bilan oziqlantirishga bog'lab olib boriladi. Yer bilan ishlashda ehtiyot bo'lish kerak, chunki o'simlikning asosiy ildizi 15-25 sm chuqurlikda joylashgan bo'ladi.

Begona o'tlar muntazam ravishda yulib olinishi va issiqxonadan chiqarib tashlanishi lozim. Limon ko'chati o'tqazilgandan keyin ikkinchi yildan boshlab (tuproqqa kuzda ishlov berishda) go'ng va superfosfat solinadi. Bir, ikki va uch yillik ko'chatlarning har qaysisi ostiga 10 kg dan go'ng, 20 g dan fosfor va azot, 10 g dan kaliy (sof modda hisobida) solinadi, hosilga kirgan daraxtlariga esa 20-25 kg dan go'ng va 80-120 g dan fosfor, azot, hamda 40-60 g dan kaliy beriladi (o'simliklarning yoshiga qarab solinadigan o'g'itlar miqdori oshirib beriladi). Mineral o'g'itlar ikki muddatda yarmi fevralda va qolgani mayning oxiri iyunning boshlarida (tugunchalar paydo bo'lganda) solinadi. Shuningdek, limon go'ng sharbati bilan ham sug'orib turiladi. Bunda birinchisi limon o'sa boshlash oldidan, ikkinchisi gullash oldidan va yana 3-4 chisi tugunchalari tugilgandan keyin, hamda mevalarining o'sish davrida 20-25 kun oralatib beriladi. Go'ng sharbati sigir, qo'y va parranda go'ngidan (2:1:1 nisbatlarda) iborat bo'lib, ular ariq suvi bilan birga sug'orish egatlariga oqiziladi.

Issiqxonadagi limon novdalari fevral oxiri yoki mart oyi

boshlarida o'sa boshlaydi. Bu ob-havo sharoitiga, o'simlikning yoshi, meva qilish darajasi va boshqa omillarga bog'liq.

Lekin, ayni shu davrida havoning o'rtacha kunlik harorati 12oC, tuproq harorati esa 9oC bo'lishi kerak.

Shakl berish. Limon daraxtiga keng oval shaklni berish uchun, shu yilgi yosh novdalar va ancha eski shoxlar kesib tashlanadi. O'suvchi novdalarni chilpish va ularni qisqartirish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Bundan tashqari shox-shabbaning ichida bo'ladigan ko'k bachki novdalar kesib tashlanadi. Shox-shabbaning qalinlashib ketmasligi uchun har qaysi oldingi shoxda ko'pi bilan ikkita, eng kuchli shoxlarda esa uchtagacha novda qoldirishga ahamiyat berish kerak.

Kasallik va zararkunandalarga qarshi kurash. Issiqxonadagi limon daraxtlari ko'pincha yumshoq qurt, qalqondor, giyoh biti (shira) va kanalardan zararlanadi. Qalqondorni yo'qotish uchun o'simliklar zalonning 0,3 % li eritmasi bilan (5-6 kun oralatib 2 marta) yaxshilab purkaladi.

Qalqondorning axlati (eksrementi)ga zamburug' tushadi. Bu kuya barglardan yuvilmaydi. Uni yo'qotish uchun barglarga qo'shimcha ravishda 1 % li bordos yoki 0,2% li keltan eritmasi sepiladi. O'simliklar gommоз (tanadan yelim oqishi) bilan kasallanganda u boshlangan paytidayoq va yog'ochlikning zararlangan qismi to sog'lom qavatigacha kesib olinadi. Shundan keyin tozalangan joy 3% li mis kuporosi (to'tiyo eritmasi) bilan dezinfeksiya qilinadi va bog' qaynatmasi (bog' mumi) surtib qo'yiladi. Bunday qaynatma tayyorlash uchun konifol va asalari mumini (2:1) oz miqdorda mol yog'i qo'shib qizdiriladi.

Daraxt tanasining hamma aylanmasi gommоз bilan zararlanganda, uni idizi bilan kovlab olib kuydirib tashlanadi, tuproq esa formalinning 1 % li eritmasi bilan dezinfeksiyalanadi.

4.3. JIHOZ VA USKUNALAR

Issiqxonalarda limon yetishtirish quyidagicha amalga oshiriladi.

Limon o'simligi iqlim sharoitidan kelib chiqib, O'zbekiston hududida "transheya" usulida va "issiqxona" usulida yetishtiriladi.

Transheya usulida o'stirilganda har tup o'simlikdan o'rta hisobda 250-300 tagacha meva olish mumkin. Issiqxonalarda o'stirilganda agrotexnikaga to'g'ri amal qilinsa, 1200 tadan 1600 tagacha hosil olish mumkin.

Shu sababli loyiha tashabbuskori limonlarni 20 sotixli maydonda issiqxona tashkil qilib yetishtirishni maqsad qilgan.

Issiqxona, noqulay iqlim sharoitida ekinlarga sun'iy muhit (harorat, yorug'lik, namlik va boshqalar) yaratadigan inshootdir. Asosan, mavsumdan tashqari davrlarda mahsulot yetishtirish,

issiqxona va ochiq dala uchun ko'chatlar o'stirishga xizmat qiladi.

Ishlatiladigan resurslar

Issiqxona oynaband yoki polimer plyonka, stekloplast va hokazolar bilan o'ralgan bo'ladi. Yog'och yoki temir, po'lat, alyuminiy kabi metall uskunalardan tiklanadi. Issiqxonalarning xilma-xil turlari mavjud. Ular foydalanish muddatlari va davomiyligiga qarab, qishki hamda bahorgi; vazifasiga ko'ra, ko'chat o'stiriladigan va sabzavot yetishtiriladigan; sabzavotlarni o'stirish texnologiyasiga qarab — tuproqli va gidropon; ichki jihozlarga qarab — so'kchakli va tuproqli turlarga bo'linadi. Konstruktiv yechimi jihatdan issiqxonalar nur o'tkazuvchi nishab tomonlari miqdoriga qarab, bir, ikki va ko'p tomonlama nishabli turlarga bo'linadi.

Joylashuvi

O'zbekistonda, asosan, pomidor, bodring, rezavor ekinlar,

sabzavot o'simliklari ko'chati, shuningdek, limon va manzarali o'simliklar issiqxonada yetishtiriladi. Yozi qisqa bo'lgan o'rta va shimoliy mintaqalarda issiqxonada turli sabzavot va boshqa qishloq xo'jaligi ekinlari yil bo'yi o'stiriladi, hosil olinadi, o'simliklarning yangi nav, hamda duragaylarini yetishtirish va boshqa ilmiy tadqiqot ishlari olib boriladi. Qishki issiqxonalar yil bo'yi foydalanishga mo'ljallangan bo'lib, ularda sabzavotlar bahorgi issiqxonada o'stirish uchun ko'chatlar yetishtiriladi. U metall yoki temirbetondan ishlanadi. Bahorgi issiqxonalar yengil konstruksiyalardan sabzavotlar yerda o'stiriladigan qilib quriladi. Biologik issiqlik yoki quyosh nuri bilan isitiladi. Quyosh nuridan mukammal foydalanish uchun bir nishabli issiqxona tomi (qiyaligi 33-45°) janubga, ikki va ko'p nishablilarniki esa (29-33°) sharq va g'arbga qaratib quriladi. Issiqxona shakli jihatidan ham fonarsimon, angar va blokli kabi bir necha turlarga bo'linadi. Issiqxonalarda o'simlik tuproqda (geoponika), tuproqsiz (yoki gidropika) muhitda o'stirilishi mumkin.

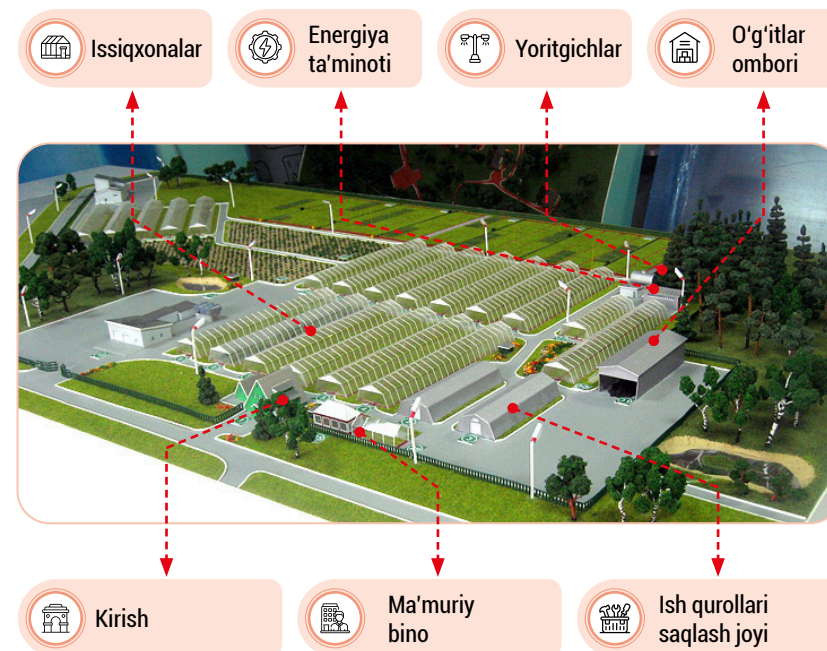
5. INFRASTRUKTURA

5.1. INFRASTRUKTURA

Loyihani amalga oshirish uchun maqbul joydan issiqxona kompleksi qurish uchun binolari bilan yer ijaraga olinadi. Zarur jihoz va uskunalarni binoda joylashishi uchun binoni moslashtirish zarur bo'ladi.

Ushbu loyihani amalga oshirish uchun binolar va joy tanlash alohida e'tibor talab qiladi. Issiqxona kompleksi atrof-muhitga salbiy ta'sir ko'rsatmaydi.

Bundan tashqari issiqxona kompleksi joylashgan hudud 380V li elektr energiyasi va suv ta'minoti bilan ta'minlangan bo'lishi zarur.

6. MARKETING KONSEPSIYASI

6.1. MARKETING KONSEPSIYASI

Zamonaviy dunyoda loyiha faqat iste'molchilarning talablarini e'tiborsiz qoldirmasa, muvaffaqiyatga erishishi mumkin. Talablarni tadqiq qilish va mijozlarning maksimal talablarini qondirish samaradorligini oshirish uchun yangi mijozlarni qo'lga kiritishni, hamda mavjud mijozlarga sifatli xizmat ko'rsatishni, mahsulot yetkazib berishni davom ettirmoqchi bo'lgan tadbirkor, ular haqiqatan ham nimani xohlashlarini va ularga nima kerakligini bilishi kerak.

Bozorni segmentatsiya qilish turli xil obyektlar bo'yicha amalga oshiriladi, ammo marketingda eng katta e'tibor iste'molchilarning xohishlariga qaratiladi. Shu bilan iste'molchilar tashkilotning marketing harakatlariga turli xil qarashlari bo'yicha bozorni segmentatsiya qilishi kerak bo'ladi.

Bozor segmenti – o'xshash afzalliklarga ega bo'lgan, bir xil xususiyatlarga xos va marketing takliflariga bir xil javob beradigan iste'molchilar majmui.

Taklif tuzilmasidan kelib chiqib, bozorning quyidagi makrosegmentlarini ajratish kerak:

- **iste'mol bozori**
- **sanoat bozori.**

Iste'mol bozori. Bizning ushbu segmentdagi iste'molchilarimiz respublikaning turli yoshdagi, har xil daromad darajasi va oilaviy ahvoli turlicha bo'lgan barcha aholisidir.

O'zbekiston aholisi soni bo'yicha MDH mamlakatlari orasida Rossiyadan keyin ikkinchi o'rinda turadi. BMT Aholishunoslik jamg'armasining jahon reytingida respublika 41-o'rinni egallaydi. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekiston Respublikasining doimiy aholisi 2024-yil 22-aprel holatiga 37 milliondan ortiq kishini tashkil etdi.

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining

ma'lumotlariga ko'ra, aholi daromadlari o'sishda davom etmoqda.

O'zbekiston bozorida raqobatchi bo'lgan ko'plab mahalliy korxonalar faoliyat ko'rsatmoqda.

Assortiment nomi	O'lchov birligi	Sotish narxi (so'm)	
		Loyiha tashabbuskorida	Raqobatchilarda
Limon	kg	10	15

Nomlanishi	O'lchov birligi	Maksimal yetishtirishdagi soni	Sotish narxi (ming so'm)	Summasi (ming so'm)
Limon	kg	32 000	10	320 000

7. MAHSULOT YETISHTIRISH REJASI

7.1. MAHSULOT YETISHTIRISH REJASI

Loyihani samarali amalga oshirish uchun loyiha tashabbuskori quyidagi tadbirlarni amalga oshirishi lozim bo'ladi:

1. Loyiha konsepsiyasini ishlab chiqish;
2. Loyiha texnik-iqtisodiy asoslarini, moliyaviy hisob-kitoblarini va marketing strategiyalarini ishlab chiqish;
3. Loyiha tashabbuskori yuridik shaxs sifatida tashkilotini davlat ro'yxatidan o'tkazish;
4. Issiqxona quruvchi tashkilotlar, tomchilatib sug'orish tizimini o'rnatuvchi tashkilot, ko'chat yetkazib beruvchilar va boshqa xom-ashyo yetkazib beruvchi tashkilotlar bilan shartnomalar tuzish;
5. Kredit tashkilotlari bilan muzokaralar o'tkazish va moliyalashtirish manbalarini aniqlash;

6. Loyihani moliyalashtirish hujjatlarini ishlab chiqish va bankka taqdim etish;

7. Bank tomonidan moliyalashtirishning ochilishi;

8. Issiqxona qurilishini yakunlash, tomchilatib sug'orish tizimini o'rnatish, ko'chatlarni qabul qilish;

9. Yerni bloklarga, kataklarga, qatorlarga ajratish;

10. Tuproqni tayyorlash va ko'chatlarni ekish;

11. Ko'chatlarni parvarishlash;

12. Sug'orish tizimini tartibga solish;

13. Qatorlarda gerbitsid bilan begona o'tlarni doimiy tozalash, meliorativ ishlar;

14. Hosil olish;

15. Sotishni tashkil qilish.

Loyiha tashabbuskori loyihani amalga oshirishning ikkinchi yilida 40% dan ishlab chiqarish quvvatlarini bosqichma-bosqich o'zlashtirishni va loyihani amalga oshirishning 5-yiliga kelib ishlab chiqarish quvvatini kamida 100% gacha yetkazishni rejalashtirishi zarur.

Yillar bo'yicha quvvatlarni o'zlashtirish koeffitsiyenti:

Ko'rsatkichlar	1-yil	2-yil	3-yil	4-yil	5-yil	6-yil	7-yil
Quvvat o'zlashtirilishi % da	0%	40%	60%	80%	100%	100%	100%

8. HR REJASI

8.1. HR REJASI

Loyiha tashabbuskori har bir xodim loyihaning muvaffaqiyatiga to'liq hissa qo'shishi va shu bilan birga o'zining professional, shaxsiy o'sishi va ijtimoiy himoyalangan bo'lishi uchun barcha zarur amallarni bajarishi lozim. Mehnat haqi adolatli bo'lishiga va xodim hamda loyiha tashabbuskori o'rtasidagi munosabatlarning sheriklik tamoyillarini aks ettirishiga intilishi kerak.

Ushbu loyihada xodimlarning soni - 2 kishini, shu jumladan ma'muriy va boshqaruv xodimlari - 1 kishini, ishchi xodimlar - 1 kishini tashkil qiladi.

(ming so'mda)

Xodimlar	Soni	Ish haqi	Oylik ish haqi	Ijtimoiy soliq (12%)	Jami
1. Boshqaruv va adminstratsiya					
Bosh direktor	1	1 500	1 500	180	1 680
Jami	1		1 500	180	1 680
2. Issiqxona xo'jaligi					
Ishchi	1	1 300	1 300	156	1 456
Jami	1		1 300	156	1 456
JAMI XODIMLAR	2		2 800	336	3 136
JAMI YILIGA			33 600	4 032	37 632

9. MOLIYAVIY REJA

9.1. MOLIYAVIY REJA

Loyihani amalga oshirish uchun zarur bo'lgan vaqt (uni moliyalashtirishdan tortib, kredit va foizlarni to'lash bilan amalda yakunlashgacha) 7 yilni tashkil etadi.

Kredit mablag'larini jalb qilish bo'yicha tashkiliy tadbirlarni o'tkazish, shartnomalarni rasmiylashtirish uchun yana 1 oy kerak bo'ladi.

Shunday qilib, loyihaning umumiy davomiyligi 7 yilni tashkil etadi, bu yerda birinchi oy investitsiya davri hisoblanadi.

Ushbu loyihani o'z mablag'lari va jalb qilinadigan kredit mablag'lari hisobidan moliyalashtirish zarur.

Loyiha qiymati (byudjet) 170 mln. so'mni (shundan 100 mln. so'mi kredit mablag'lari hisobidan) tashkil etadi.

Loyiha qiymati, shuningdek, butun loyiha bo'yicha xarajatlar tarkibi ilovalarda keltirilgan.

(ming so'mda)

Tarkibiy qismlar	Summa (ming so'm)	Tuzulishi
O'z mablag'i		
Aylanma kapital	70 000	41%
Jami o'z mablag'lari	70 000	41%
KREDIT RESURSLARI		
Kredit summasi	100 000	59%
Jami moliyalashtirish manbalari	170 000	100%

9.1. LOYIHANI AMALGA OSHIRISH UCHUN OLINADIGAN KREDIT SHARTLARI

Ushbu loyihani moliyalashtirish uchun kredit olish, bank orqali quyidagi shartlar asosida amalga oshiriladi:

- kreditning qaytarish muddati - 7 yil;
- yillik foiz stavkasi - 18%;
- imtiyozli davr - 24 oy;
- kredit bo'yicha asosiy qarzni to'lash davriyligi – qaytarish jadvaliga muvofiq.

9.2. LOYIHANI MOLIYALASHTIRISH: MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMI VA MANBALARI

Loyiha kredit mablag'lari va o'z mablag'lari hisobidan issiqxonalarda limon yetishtirish uchun moliyalashtiriladi.

(ming so'mda)

Asosiy vositalar va TMZ larning nomi	O'lchov birligi	Soni	Narxi	Summasi	Pul mablag'lari manbaasi	
					Bank krediti	O'z mablag'lar
Issiqxona majmuasi						
Tomchilatib sug'orish to'plami	20 sotix	1	10 000	10 000	10 000	-
Limon ko'chatlari 2 yillik	ming so'm	400	30	12 000	12 000	
Issiqxona majmuasining qurilish-montaj ishlari						
Qurilish montaj ishlari	m²	2000	39	78 000	62 000	-
Jami				100 000	100 000	0
Jami investitsiyalar				100 000		

Kredit mablag'larining (ulardan foydalanilgan taqdirda) o'zini-o'zi qoplashi va o'z vaqtida qaytarilishini hisobga olgan holda iqtisodiy samaradorlikni baholashda:

loyiha tashabbuskori daromadlarni, zararlarni hisoblashda soliqlar va boshqa ajratmalarni ularni qo'llash bo'limlari bo'yicha hisobga olishi;

loyihani amalga oshirishdan kutilayotgan foydani, pul oqimini ishlab chiqarish va sotish rejasiga muvofiq hisoblashi;

foyda va zararlar to'g'risidagi hisobotni tuzishda loyiha tashabbuskori qanday soliq to'lovchisi ekanligini hisobga olishi zarur.

10. XULOSALAR

10.1. XULOSALAR

1. **37,6 mln. so'm**lik mehnatga haq to'lash fondi bilan 2 ta ish o'rni tashkil etiladi.

2. Mahsulot ishlab chiqarish hajmi o'rtacha **256 mln. so'm**ga yetkaziladi.

3. Investitsiya davrining oxirida barcha majburiyatlar qaytarilgandan so'ng korxona ixtiyorida **921,7 mln. so'm** ekvivalentidagi pul mablag'lari qoladi, bu esa ishlab chiqarishni yanada modernizatsiyalash va mahsulot turini kengaytirish imkonini beradi.

4. Yillik rentabellik ko'rsatkichlari ijobiy va yuqori. 7 yildan so'ng tashkilot **1,5 mlrd. so'm**dan yuqori daromad ko'radi.

5. Mutlaq likvidlik koeffitsiyenti (to'lov qobiliyati) faoliyatning 1-yilida **1,1** ni, 7-yilda esa **157,8** ni tashkil etadi.

6. O'z aylanma mablag'lari bilan ta'minlanganlik koeffitsiyenti 2-yil faoliyat uchun -1,0 ni tashkil qiladi, 6-yil esa bu ko'rsatkich 1,0 ga teng bo'ladi. Bu 6-yil faoliyat uchun xo'jalik o'zini o'z aylanma mablag'lari bilan **100%** ta'minlaydi degan ma'noni anglatadi.

7. Loyihaning rentabelligi foyda bilan bir xil tendensiyaga ega. Mahalliy sharoitlar uchun loyiha rentabelligi juda yuqori. Agar aktivlarning rentabelligi faoliyatning 2-yilida **30%**, 7-yilda **36%** ni tashkil qilsa, sotish rentabelligi faoliyatning 2-yilida **32%** ni, 7-yilda esa **73%** ni tashkil qiladi.

8. Faoliyatning 2- yilida xarajatlar ulushi **50%** ni, 7-yilida esa **22%** ni tashkil etadi. Bu shuni anglatadiki, faoliyatning 2-yilida har bir ishlab topilgan 100 so'm uchun xarajatlar 50 so'mni,

daromadlar ham 50 so'mni, 7-yilda esa xarajatlar 22 so'mni, daromadlar esa 78 so'mni tashkil etadi.

9. IRR (ichki daromadlik normasi) **53,47%** ni tashkil qiladi.

10. NPV (toza diskontlangan daromad) **553 mln. so'mni** tashkil etadi

11. O'z-o'zini qoplash muddati, diskontsiz, **2 yil 9 oy**, 10% diskontni hisobga olgan holda **3 yil 1 oy**.

12. Zararsiz ishlash nuqtasi **10,00%**.

Umuman olganda, mazkur loyiha doirasida o'tkazilgan tadqiqotlar loyiha tashabbuskorining mukammal moliyaviy holatga va ijobiy tendensiyaga erishishini ko'rsatmoqda.

Ushbu xulosa loyihaning investitsion jozibadorligini ko'rsatadi.

11. LOYIHANING HISOB-KITOB QISMI

1-jadval

Loyihaning boshlang'ich va yakuniy ko'rsatkichlari
(ming so'mda)

Loyiha nomi	Issiqxonalarda limon yetishtirish
Loyiha ma'lumotlari	
Ishlab chiqarish	Issiqxonalarda limon yetishtirish
Loyihaning umumiy qiymati	170 000
O'z mablag'lari	70 000
Bank krediti	100 000
Loyiha ishlab chiqilgan sana	06.06.2024 yil
Kredit oluvchi	Loyiha tashabbuskori
Kredit oluvchi manzili	O'zbekiston Respublikasi
Bisnes reja uchun mas'ul shaxs	
Telefon	+998 93 183 22 88
Dollar kursi	12700

2-jadval

Loyihaning boshlang'ich qiymati (ming so'mda)

Nomi	Summa	Loyihada ishtirok etish			
		Kredit	%	O'z mablag'lari	%
Tomchilatib sug'orish to'plami	10 000	10 000	100%	-	0%
Issiqxona majmuasining qurilish-montaj ishlari	78 000	78 000	100%	-	0%
Limon ko'chatlari 2 yillik	12 000	12 000	100%	-	0%
Jami asosiy vositalar	100 000	100 000	100%	-	0%
Aylanma kapital	70 000		0%	70 000	100%
Jami	170 000	100 000	59%	70 000	41%

3-jadval

Moliyaviy reja (ming so'mda)

Tarkibiy qismlar	Summa (ming so'm)	Tuzulishi
O'z mablag'i		
Aylanma kapital	70 000	41%
Jami o'z mablag'lari	70 000	41%
KREDIT RESURSLARI		
Kredit summasi	100 000	59%
Jami moliyalashtirish manbalari	170 000	100%

4-jadval

Asosiy vositalar va inventarlarni sotib olish uchun mablag'larni taqsimlash (ming so'mda)

Asosiy vositalar va TMZ larning nomi	O'lchov birligi	Soni	Narxi	Summasi	Pul mablag'lari manbaasi	
					Bank krediti	O'z mablag'lar
Issiqxona majmuasi						
Tomchilatib sug'orish to'plami	20 sotix	1	10 000	10 000	10 000	-
Limon ko'chatlari 2 yillik	ming so'm	400	30	12 000	12 000	
Issiqxona majmuasining qurilish-montaj ishlari						
Qurilish montaj ishlari	m ²	2000	39	78 000	62 000	-
Jami				100 000	100 000	0
Jami investitsiyalar				100 000		

5-jadval

Ta'sisichilar (ming so'mda)

Komponentlar	O'z mablag'laridan	Ulush, % da	Bank krediti hisobidan	Ulush, % da	Jami
Loyihaning umumiy qiymati	70 000	41%	100 000	59%	175 000
Asosiy vositalar			12 000		
Uskunalar	-		10 000		
Qurilish montaj ishlari	-		78 000		
Moliyaviy xarajatlar	70 000				

6-jadval

Ishlab chiqarish rejasi

Ko'rsatkichlar	O'lchov birligi	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil	6 - yil	7 - yil	Jami
Limon	kg	-	12 800	19 200	25 600	32 000	32 000	32 000	153 600
Jami		-	12 800	19 200	25 600	32 000	32 000	32 000	153 600

7-jadval

Mahsulot sotilishi rejasi (ming so'mda)

Ko'rsatkichlar	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil	6 - yil	7 - yil	Jami
Limon	-	128 000	192 000	256 000	320 000	320 000	320 000	1 880 000
Jami	-	128 000	192 000	256 000	320 000	320 000	320 000	1 880 000

8-jadval

Ishlab chiqarish prognozi parametrlari (ming so'mda)

Mahsulot turi	O'lchov birligi	Ishlab chiqarish hajmi														
		1 - yil			2 - yil		3 - yil		4 - yil		5 - yil		6- yil		7- yil	
		0%	Quvvatda		40%	Quvvatda	60%	Quvvatda	80%	Quvvatda	100%	Quvvatda	100%	Quvvatda	100%	Quvvatda
		Soni	Narxi	Summasi	Soni	Summasi	Soni	Summasi	Soni	Summasi	Soni	Summasi	Soni	Summasi	Soni	Summasi
Sitrus mevalar			0		128 000		192 000		256 000		320 000		320 000		320 000	
Jumladan																
Limon	kg	0	10,0	0	12 800	128 000	19 200	192 000	25 600	256 000	32 000	320 000	32 000	320 000	32 000	320 000

9-jadval

Ishlab chiqarilgan mahsulot tannarxini hisoblash (ming so'mda)

№	Nomi	O'lchov birligi	Narxi	Limon		Jami	
				Soni	Summasi	Soni	Summasi
1	Noorganik o'g'it						
1.1	Kaliy	kg	12	0,0125	0,15	400,0	4 800
1.2	Superfosfat	kg	4	0,0125	0,05	400,0	1 600
1.3	Calcium Nitrate	kg	17	0,0016	0,03	50,0	850
1.4	Ammoniy sulfat	kg	2,6	0,0125	0,03	400,0	1 040
2	Organik o'g'it						
2.1	Qoramol go'ngi	kg	0,125	10,000	1,25	4 000	500
3	Kasalliklar va zararkunandalarga qarshi kimyoviy moddalar	kg	30	0,100	3,00	40	1 200
4	Suv	m ³	1,50	0,5	0,75	1 000	1 500
5	Energiya	kVt*soat	0,90		0,05	1 875	1 688
6	Boshqa ishlab chiqarish xarajatlari	ming so'm			0,94		30 072
7	Umumiy xarajat	ming so'm			6,25		43 250
8	Boshqaruv xarajatlari	ming so'm			0,88		28 190
9	Umumiy xarajat				5,83		147 574
10	Kredit foizi	ming so'm			0,56		18 000
11	Soliq to'lashdan oldingi foyda	ming so'm			2,31		230 560
12	Aylanmadan soliq	ming so'm	4%	-	0,40		12 800
13	Sof foyda	ming so'm		-	1,91		217 760
14	Mahsulot narxi	ming so'm			10,0	-	320 000
15	Ko'chat soni	dona			400		
16	Bir dona ko'chat maksimal hosildorligi	kg			80		
17	Maksimal yetishtirish	kg			32 000		
18	Sotish hajmi	ming so'm			320 000	480 000	
19	Umumiy savdo hajmidagi ulush	%			100%		68%

10-jadval

Shartli-doimiy harajatlar (ming so'mda)

Nº	Nomlanishi	O'lchov birligi	Soni (yillik)	Narxi	Yillik xarajatlar
Tashkilot bo'yicha jami					58 262,4
1	Boshqaruv xarajatlari			2 112,2	25 790,4
1.1	Xodimlarning ish haqi ajratmalar bilan	ming so'm	12,0	1 680,0	20 160
1.2	Suv solig'i	m ³	1 000	0,450	450
2	Ishlab chiqarish xarajatlari			2 506,0	30 072,0
2.1	Asboblarning va boshqa mehnat vositalari hamda buyumlari	ming so'm	12,0	200,0	2 400
2.2	Xodimlarning ish haqi ajratmalar bilan	ming so'm	12,0	1 456,0	17 472
2.3	Asosiy vositalar va nomoddiy aktivlarning eskirishi	ming so'm	12,0	550,0	6 600
2.4	Boshqa xarajatlar	ming so'm	12,0	300,0	3 600
3	Marketing xarajatlari			200,0	2 400,0
3.1	Boshqa xarajatlar	ming so'm	12,0	200,0	2 400

11-jadval

Shtat jadvali (ming so'mda)

Xodimlar	Soni	Ish haqi	Oylik ish haqi	Ijtimoiy soliq (12%)	Jami
1. Boshqaruv va adminstratsiya					
Bosh direktor	1	1 500	1 500	180	1 680
Jami	1		1 500	180	1 680
2. Issiqxona xo'jaligi					
Ishchi	1	1 300	1 300	156	1 456
Jami	1		1 300	156	1 456
JAMI XODIMLAR	2		2 800	336	3 136
JAMI YILIGA			33 600	4 032	37 632

12-jadval

NPV, IRR va loyiha o'zini-o'zi qoplash muddati (ming so'mda)

Investitsiya summasi		170 000		
Davr	Sof daromad	Diskontsiz kummulyativ saldo	10% diskont stavkasida sof daromad PV	10% diskontda kummulyativ saldo
1- yil	20 844	-149 156	18 949	-151 051
2- yil	60 456	-88 700	49 964	-101 088
3- yil	127 126	38 426	95 512	-5 576
4- yil	188 490	226 916	128 741	123 165
5- yil	249 855	476 771	155 140	278 306
6- yil	255 160	731 931	144 031	422 337
7- yil	255 160	987 091	130 937	553 274
	PV			NPV
10%	723 274			553 274
IRR	53,47%			
Diskontsiz to'lov muddati	2 yil 9 oy			
10% diskontda to'lov muddati	3 yil 1 oy			

13-jadval

Kredit qaytarish rejasi (ming so'mda)

Investitsion davr			1	oy	
Kredit foizi			18	%	
So'ndirish muddati			7	yil	
Imtiyozli davr			24	oy	
Investitsiya summasi			1 000 000	ming so'm	
Qaytarish davri		Kredit qoldig'i	Asosiy qarz qaytarilishi	Hisoblangan foizlar	Jami to'lov
1- yil	1- oy	100 000		1 500	1 500
	2- oy	100 000		1 500	1 500
	3- oy	100 000		1 500	1 500
	4- oy	100 000		1 500	1 500
	5- oy	100 000		1 500	1 500
	6- oy	100 000		1 500	1 500
	7- oy	100 000		1 500	1 500
	8- oy	100 000		1 500	1 500
	9- oy	100 000		1 500	1 500
	10- oy	100 000		1 500	1 500
	11- oy	100 000		1 500	1 500
	12- oy	100 000		1 500	1 500
2- yil	1- oy	100 000		1 500	1 500
	2- oy	100 000		1 500	1 500
	3- oy	100 000		1 500	1 500
	4- oy	100 000		1 500	1 500
	5- oy	100 000		1 500	1 500
	6- oy	100 000		1 500	1 500
	7- oy	100 000		1 500	1 500
	8- oy	100 000		1 500	1 500
	9- oy	100 000		1 500	1 500
	10- oy	100 000		1 500	1 500
	11- oy	100 000		1 500	1 500
	12- oy	100 000		1 500	1 500
3- yil	1- oy	100 000	1 667	1 500	3 167
	2- oy	98 333	1 667	1 475	3 142
	3- oy	96 667	1 667	1 450	3 117
	4- oy	95 000	1 667	1 425	3 092
	5- oy	93 333	1 667	1 400	3 067
	6- oy	91 667	1 667	1 375	3 042
	7- oy	90 000	1 667	1 350	3 017
	8- oy	88 333	1 667	1 325	2 992
	9- oy	86 667	1 667	1 300	2 967
	10- oy	85 000	1 667	1 275	2 942
	11- oy	83 333	1 667	1 250	2 917
	12- oy	81 667	1 667	1 225	2 892

4- yil	1- oy	80 000	1 667	1 200	2 867
	2- oy	78 333	1 667	1 175	2 842
	3- oy	76 667	1 667	1 150	2 817
	4- oy	75 000	1 667	1 125	2 792
	5- oy	73 333	1 667	1 100	2 767
	6- oy	71 667	1 667	1 075	2 742
	7- oy	70 000	1 667	1 050	2 717
	8- oy	68 333	1 667	1 025	2 692
	9- oy	66 667	1 667	1 000	2 667
	10- oy	65 000	1 667	975	2 642
	11- oy	63 333	1 667	950	2 617
	12- oy	61 667	1 667	925	2 592
5- yil	1- oy	60 000	1 667	900	2 567
	2- oy	58 333	1 667	875	2 542
	3- oy	56 667	1 667	850	2 517
	4- oy	55 000	1 667	825	2 492
	5- oy	53 333	1 667	800	2 467
	6- oy	51 667	1 667	775	2 442
	7- oy	50 000	1 667	750	2 417
	8- oy	48 333	1 667	725	2 392
	9- oy	46 667	1 667	700	2 367
	10- oy	45 000	1 667	675	2 342
	11- oy	43 333	1 667	650	2 317
	12- oy	41 667	1 667	625	2 292
6- yil	1- oy	40 000	1 667	600	2 267
	2- oy	38 333	1 667	575	2 242
	3- oy	36 667	1 667	550	2 217
	4- oy	35 000	1 667	525	2 192
	5- oy	33 333	1 667	500	2 167
	6- oy	31 667	1 667	475	2 142
	7- oy	30 000	1 667	450	2 117
	8- oy	28 333	1 667	425	2 092
	9- oy	26 667	1 667	400	2 067
	10- oy	25 000	1 667	375	2 042
	11- oy	23 333	1 667	350	2 017
	12- oy	21 667	1 667	325	1 992
7- yil	1- oy	20 000	1 667	300	1 967
	2- oy	18 333	1 667	275	1 942
	3- oy	16 667	1 667	250	1 917
	4- oy	15 000	1 667	225	1 892
	5- oy	13 333	1 667	200	1 867
	6- oy	11 667	1 667	175	1 842
	7- oy	10 000	1 667	150	1 817
	8- oy	8 333	1 667	125	1 792
	9- oy	6 667	1 667	100	1 767
	10- oy	5 000	1 667	75	1 742
	11- oy	3 333	1 667	50	1 717
	12- oy	1 667	1 667	25	1 692
Jami			100 000	81 750	181 750

14-jadval

Sotilgan mahsulot xarajatlari (ming so'mda)

Xarajatlar	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil	6 - yil	7 - yil	Jami
	0%	40%	60%	80%	100%	100%	100%	
Ishlab chiqarish tannarxi	30 072	35 343	37 979	40 614	43 250	43 250	43 250	273 756
Jumladan								
Xom-ashyo va materiallar	-	4 596	6 894	9 192	11 490	11 490	11 490	55 152
Elektr energiya, tabiiy gaz va suv	-	675	1 013	1 350	1 688	1 688	1 688	8 100
Ishlab chiqarish xarajatlari	30 072	30 072	30 072	30 072	30 072	30 072	30 072	210 504
Shu jumladan amortizatsiya	6 600	6 600	6 600	6 600	6 600	6 600	6 600	46 200
Boshqa xarajatlar								-
Davr xarajatlari	28 190	28 190	28 190	28 190	28 190	28 190	28 190	197 333
Boshqaruv xarajatlari	25 790	25 790	25 790	25 790	25 790	25 790	25 790	180 533
Shu jumladan amortizatsiya	-	-	-	-	-	-	-	-
Marketing xarajatlari	2 400	2 400	2 400	2 400	2 400	2 400	2 400	16 800
Moliyaviy xarajatlar								
Kredit foizlari	18 000	18 000	16 350	12 750	9 150	5 550	1 950	81 750
Jami xarajatlar	76 262	81 533	82 519	81 554	80 590	76 990	73 390	552 839

15-jadval

Moliyaviy natijalar to'g'risida hisobot (ming so'mda)

Ko'rsatkichlar	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil	6 - yil	7 - yil	Jami
Sof daromad	-	128 000	192 000	256 000	320 000	320 000	320 000	1 536 000
Ishlab chiqarish tannarxi	30 072	35 343	37 979	40 614	43 250	43 250	43 250	273 756
Yalpi daromad	30 072	92 657	154 022	215 386	276 751	276 751	276 751	1 262 244
Davr xarajatlari								
Boshqaruv xarajatlari	25 790	25 790	25 790	25 790	25 790	25 790	25 790	180 533
Marketing xarajatlari	2 400	2 400	2 400	2 400	2 400	2 400	2 400	16 800
Boshqa xarajatlar	-	-		-	-	-	-	-
Operatsion foyda	58 262	64 467	125 831	187 196	248 560	248 560	248 560	1 064 911
Moliyaviy xarajatlar								
Foizlar	18 000	18 000	16 350	12 750	9 150	5 550	1 950	81 750
Soliqlardan oldingi foyda	76 262	46 467	109 481	174 446	239 410	243 010	246 610	983 161
Aylanmadan soliq	-	5 120	7 680	10 240	12 800	12 800	12 800	61 440
Sof foyda	76 262	41 347	101 801	164 206	226 610	230 210	233 810	921 721

Moliyaviy ko'rsatkichlar (ming so'mda)

16-jadval

Amortizatsiya hisobi (ming so'mda)

Asosiy vositalarning nomi	Bank krediti hisobidan	O'z mablag'lari hisobidan	Amortizatsiya stavkasi
Tomchilatib sug'orish to'plami	10 000	-	15%
Limon ko'chatlari 2 yillik	12 000	-	10%
Qurilish montaj ishlari	78 000	-	5%
Jami	100 000		

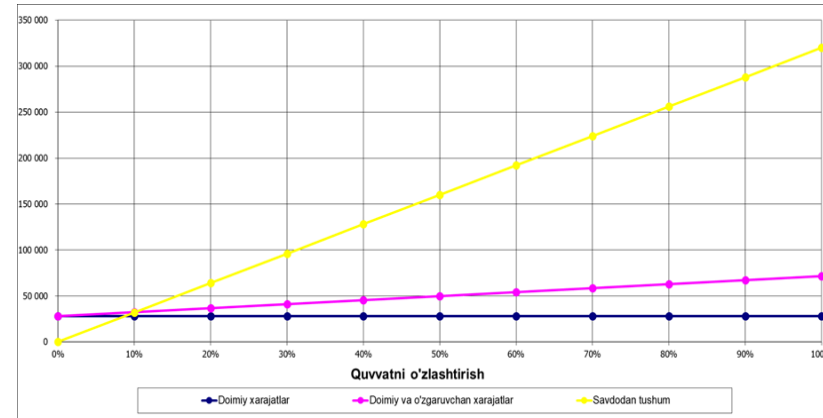
Ko'rsatkichlar	1-yil	2-yil	3-yil	4-yil	5-yil	6-yil	7-yil	Jami
Amortizatsiya xarajatlari	6 600	6 600	6 600	6 600	6 600	6 600	6 600	46 200

17-jadval

Zararsiz ishlash nuqtasi 10% (ming so'mda)

Quvvatni o'zlashtirish	Doimiy xarajatlari	O'zgaruvchan xarajatlari	Doimiy va o'zgaruvchan xarajatlari	Savdodan tushum
0%	28 190	-	28 190	-
10%	28 190	4 325	32 515	32 000
20%	28 190	8 650	36 840	64 000
30%	28 190	12 975	41 165	96 000
40%	28 190	17 300	45 490	128 000
50%	28 190	21 625	49 815	160 000
60%	28 190	25 950	54 140	192 000
70%	28 190	30 275	58 465	224 000
80%	28 190	34 600	62 790	256 000
90%	28 190	38 925	67 115	288 000
100%	28 190	43 250	71 440	320 000

Quvvatni o'zlashtirish

18-jadval

Aylanma mablag'lar rejasi (ming so'mda)

Kirim davri	Kirish muddati	Aylanma koeffitsiyenti
Sotish	30 kun	12
Xom-ashyo va materiallarni sotib olish	30 kun	12

Ko'rsatkichlar	0- davr	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil	6- yil	7- yil
Sof foyda		-	128 000	192 000	256 000	320 000	320 000	320 000
Ishlab chiqarish tannarxi		30 072	35 343	37 979	40 614	43 250	43 250	43 250
Jumladan								
Xom-ashyo va materiallar	-	-	383	575	766	958	958	958
Pul mablag'lari	70 000							
Debitor qarzdorlik		-	10 667	16 000	21 333	26 667	26 667	26 667
Kreditor qarzdorlik		2 506	2 945	3 165	3 385	3 604	3 604	3 604
Sof aylanma mablag'lar	70 000	- 2 506	8 104	13 410	18 715	24 020	24 020	24 020
Aylanma mablag'lardagi o'zgarish		- 72 506	10 610	5 305	5 305	5 305	-	-

19-jadval

Pul oqimi hisobi (ming so'mda)

Ko'rsatkichlar	0- davr	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil	6- yil	7- yil	Jami
Sof tushum		-	128 000	192 000	256 000	320 000	320 000	320 000	1 536 000
Aylanma mablag'lardagi o'zgarish		- 72 506	10 610	5 305	5 305	5 305	-	-	- 45 980
Sotishdan tushgan pul		72 506	117 390	186 695	250 695	314 695	320 000	320 000	1 581 980
Ishlab chiqarish tannarxi		23 472	28 743	31 379	34 014	36 650	36 650	36 650	227 556
Yalpi tushum		49 034	88 647	155 316	216 681	278 045	283 351	283 351	1 354 424
Davr xarajatlari		28 190	28 190	28 190	28 190	28 190	28 190	28 190	197 333
Operatsion pul oqimi A		20 844	60 456	127 126	188 490	249 855	255 160	255 160	1 157 091
O'z mablag'lari	70 000								70 000
Investitsiya	100 000								100 000
Investitsiyaning qo'shilishi		170 000							170 000
Asosiy qarz C		-	-	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	100 000
Foizlar B		18 000	18 000	16 350	12 750	9 150	5 550	1 950	81 750
Aylanmadan soliq D		-	5 120	7 680	10 240	12 800	12 800	12 800	61 440
Sof pul tushumi	170 000	2 844	37 336	83 096	145 500	207 905	216 810	220 410	913 901
Divident chiqarish		-	-	-	-	113 305	115 105	116 905	345 315
Kummulyativ pul tushumi	170 000	2 844	40 180	123 276	268 776	363 376	465 081	568 586	568 586
Qarzni qoplash koeffitsiyenti (A-D)/(B+C)		1,2	3,1	3,3	5,4	8,1	9,5	11,0	6,0

20-jadval

Kutilayotgan Balans (ming so'mda)

Ko'rsatkichlar	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil	6 - yil	7 - yil
Kummulyativ pul tushumi	2 844	40 180	123 276	268 776	363 376	465 081	568 586
Debitor qarzdorlik	-	10 667	16 000	21 333	26 667	26 667	26 667
TMZ	-	383	575	766	958	958	958
Joriy aktivlar	2 844	51 229	139 850	290 875	391 000	492 705	596 210
Asosiy vositalar	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Amortizatsiya	6 600	6 600	6 600	6 600	6 600	6 600	6 600
Kummulyativ amortizatsiya	6 600	13 200	19 800	26 400	33 000	39 600	46 200
Asosiy vositalar balans qiymati	93 400	86 800	80 200	73 600	67 000	60 400	53 800
Jami aktivlar	96 244	138 029	220 050	364 475	458 000	553 105	650 010
Kreditor qarzdorlik	2 506	2 945	3 165	3 385	3 604	3 604	3 604
O'z mablag'lari	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000
Uzoq muddatli kreditlar	100 000	100 000	80 000	60 000	40 000	20 000	-
Taqsimlanmagan foyda	- 76 262	-	66 885	231 091	344 396	459 501	576 406
Jami passivlar	96 244	138 029	220 050	364 475	458 000	553 105	650 010

21-jadval

To'lov qobiliyati va likvidlikni baholash (ming so'mda)

Agregat	Balans moddasi	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil	6 - yil	7 - yil
A1	Yuqori likvid aktivlar	2 844	40 180	123 276	268 776	363 376	465 081	568 586
P1	Yuqori dolzarb majburiyatlar	2 506	2 945	3 165	3 385	3 604	3 604	3 604
	To'lov profitsiti (+) yoki defitsiti(-)	338	37 234	120 111	265 391	359 772	461 477	564 982
A2	Tez sotiladigan aktivlar	0	10 667	16 000	21 333	26 667	26 667	26 667
P2	Qisqa muddatli passivlar	0	0	0	0	0	0	0
	To'lov profitsiti (+) yoki defitsiti(-)	0	10 667	16 000	21 333	26 667	26 667	26 667
A3	Sekin sotiladigan aktivlar	0	383	575	766	958	958	958
P3	Uzoq muddatli passivlar	100 000	100 000	80 000	60 000	40 000	20 000	0
	To'lov profitsiti (+) yoki defitsiti(-)	-100 000	-99 617	-79 425	-59 234	-39 042	-19 042	958
A4	Qiyin sotiladigan aktivlar	93 400	86 800	80 200	73 600	67 000	60 400	53 800
P4	Doimiy passivlar	-6 262	35 084	136 885	301 091	414 396	529 501	646 406
	To'lov profitsiti (+) yoki defitsiti(-)	99 662	51 716	-56 685	-227 491	-347 396	-469 101	-592 606

Likvidlik koeffitsiyentlar

Nº	Koeffitsiyent	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil	6 - yil	7 - yil
1	Absolyut likvidlik (to'lov qobiliyati)	1,1	13,6	39,0	79,4	100,8	129,0	157,8
2	Vaqtinchalik qamrov (tez likvidlik)	1,1	17,3	44,0	85,7	108,2	136,4	165,2
3	Qamrov koeffitsiyenti (joriy likvidlik)	1,1	17,4	44,2	85,9	108,5	136,7	165,4
4	Debitorlik va kreditorlik qarzlarning nisbati		0,3	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
5	O'z aylanma mablag'lari bilan ta'minlanish koeffitsiyenti Koc		-1,0	0,4	0,8	0,9	1,0	1,0

22-jadval

Aktivlarning aylanishi ko'rsatkichlari

Nomi	1 - yil		2- yil		3- yil		4- yil		5- yil		6- yil		7- yil	
	Koef.	kunlarda	Koef.	kunlarda	Koef.	kunlarda	Koef.	kunlarda	Koef.	kunlarda	Koef.	kunlarda	Koef.	kunlarda
Kapitalning umumiy aylanuv koeffitsiyenti (Kuak)	-	-	0,93	388	0,87	413	0,70	513	0,70	515	0,58	622	0,49	731
Aylanma aktivlarning aylanishi koeffitsiyenti (Aaak)	-	-	2,50	144	1,37	262	0,88	409	0,82	440	0,65	554	0,54	671
Moddiy aylanma aktivlarning (zaxiralarning) aylanuv koeffitsiyenti (Maaak)	-	-	334,20	1	334,20	1	334,20	1	334,20	1	334,20	1	334,20	1
Debitorlik qarzlarning aylanish koeffitsiyenti (Dqak)	-	-	12,00	30	12,00	30	12,00	30	12,00	30	12,00	30	12,00	30
Kreditorlik qarzlarning aylanish koeffitsiyenti (Kqak)	-	-	43,46	8	60,67	6	75,64	5	88,79	4	88,79	4	88,79	4
O'z kapitalining aylanish koeffitsiyenti (O'kak)	-	-	1,83	197	2,74	131	3,66	98	4,57	79	4,57	79	4,57	79

23-jadval

Rentabellik ko'rsatkichlari

Ko'rsatkichlar		1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil	6 - yil	7 - yil
Sotish rentabelligi	Sof foyda / Sof tushum	-	32%	53%	64%	71%	72%	73%
Aktivlar rentabelligi	Sof foyda / Jami aktivlar	-	30%	46%	45%	49%	42%	36%
O'z (aksiyadorlik) kapitalining rentabelligi	Sof foyda / O'z mablag'lari	-	59%	145%	235%	324%	329%	334%
Xarajatlar rentabelligi	Sof foyda / (Tannarx + Davr xarajatlari)	-	65%	154%	239%	317%	322%	327%
Aylanmadan tashqari aktivlarning rentabelligi	Sof foyda / Sof qat'iy aktivlar	-	48%	127%	223%	338%	381%	
Aylanma aktivlarning rentabelligi	Sof foyda / Joriy aktivlar	-	81%	73%	56%	58%	47%	39%

24-jadval

Xarajatlar ulushi

Ko'rsatkich nomi	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil	6 - yil	7 - yil
Daromaddagi tannarxning o'rtacha ulushi	-	0,28	0,20	0,16	0,14	0,14	0,14
Daromaddagi davr xarajatlarning ulushi	-	0,22	0,15	0,11	0,09	0,09	0,09
Daromaddagi barcha xarajatlarning ulushi	-	0,50	0,34	0,27	0,22	0,22	0,22

25-jadval

Loyihani amalga oshirish kalendar jadvali

№	Loyiha bosqichlari	1-YIL			2-YIL			
		2-chorak	3-chorak	4-chorak	1-chorak	2-chorak	3-chorak	4-chorak
1	Loyiha konsepsiyasini ishlab chiqish							
2	Loyiha texnik-iqtisodiy asoslarini, moliyaviy hisob-kitoblarini va marketing strategiyalarini ishlab chiqish							
3	Kredit tashkilotlari bilan muzokaralar o'tkazish va moliyalashtirish manbalarini aniqlash							
4	Loyihani moliyalashtirish hujjatlarini ishlab chiqish va imzolash							
5	Issiqxona quruvchi tashkilotlar, tomchilatib sug'orish tizimini o'rnatuvchi tashkilot, ko'chat yetkazib beruvchilar va boshqa mol yetkazib beruvchi tashkilotlar bilan shartnomalar tuzish							
6	Bank tomonidan moliyalashtirishning ochilishi							
7	Issiqxona qurilishini yakunlash, tomchilatib sug'orish tizimini o'rnatish, ko'chatlarni qabul qilish							
8	Tuproqni tayyorlash							
9	Yerni bloklarga, kataklarga, qatorlarga bo'lish							
10	Yerni o'g'itlar bilan boyitish							
11	Ko'chatlarni ekish							
12	Sug'orish tizimini tartibga solish							
13	Qatorlarda gerbitsid bilan begona o'tlarni tozalash							
14	O'simliklarni qayta ishlash, yerni tozalash, meliorativ ishlar							
15	Hosil olish							

[illegible]This image shows a full page of white paper with horizontal dashed lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

ISSIQXONALARDA LIMON YETISHTIRISH LOYIHASI

Loyiha g'oyasi muallifi va tashkilotchisi:

Biznesni
Rivojlantirish
Banki

100011, Toshkent shahri,
Shayxontoxur tumani,
Navoiy ko'chasi 18 A-uy

(78) 150-00-55

www.brb.uz

headoffice@brb.uz

[@brb_uzb](https://www.instagram.com/brb_uzb)

Kichik biznesni
rivojlantirish
jamg'armasi

100053, Toshkent shahri,
Yunusobod tumani,
Bog'ishamol ko'chasi 282-uy

(55) 511-40-00

www.kbrj.uz

info@kbrj.uz

[@biznes_rivojlantirish](https://www.instagram.com/biznes_rivojlantirish)